

<p>محل الصاق عکس</p>	<p>گزارش چکیده پایان نامه / رساله فارسی و انگلیسی</p>						
<p>۱۴۰۲/۸/۱۵</p>	<p>تاریخ دفاع:</p>	<p>ارشد</p>	<p>مقطع تحصیلی:</p>	<p>روابط بین الملل</p>	<p>رشته تحصیلی:</p>	<p>محب الله رحیمی</p>	<p>نام و نام خانوادگی دانشجو:</p>
<p>دکتر علی اصغر قاسمی</p>		<p>نام استاد داور</p>		<p>دکتر سیدمجید محمد شریفی</p>	<p>نام استاد مشاور</p>	<p>دکتر فریده محمدعلی پور</p>	<p>نام استاد راهنما</p>
<p>بررسی تطبیقی به قدرت رسیدن طالبان در افغانستان در سالهای ۱۹۹۶ و ۲۰۲۱ و تأثیر آن بر نظام سیاسی جمهوری اسلامی افغانستان</p>							<p>عنوان پایان نامه</p>
<p>افغانستان در دوره‌های متمادی، فراز و نشیب‌های زیادی را تجربه کرده است. این کشور در مقاطع مختلف توسط بیگانگان و قدرت‌های استعماری مورد تجاوز قرار گرفته است به گونه‌ای که هنوز هم افغان‌ها رؤیای استقرار نظام باثبات سیاسی را در سر می‌پرورانند و به آرزوی دیرینه ایشان تبدیل شده است. نکته حائز اهمیت این است که موقعیت ژئوپلیتیک افغانستان همواره باعث شده تا قدرت‌های منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای با همدیگر رقابت کنند و بر نظام سیاسی و ساختار سیاسی افغانستان نفوذ داشته باشند. در نتیجه همین مداخلات خارجی و داخلی رژیم شاهی در افغانستان کنار زده شد و نظام جمهوری طی کودتای داود خان در ۲۶ تیر ۱۳۵۲ در غیاب ظاهر شاه تأسیس شد. دیری نگذشت کودتای کمونیستی با زعامت نور محمد ترکی در ۲۷ آوریل ۱۹۷۸، ۷ اردیبهشت (۱۳۵۷) با حمایت مالی و نظامی شوروی به وقوع پیوست و حزب دموکراتیک خلق با از میان برداشتن محمد داود خان پس از ۵ سال حکومت قدرت را در دست گرفت. در حقیقت کودتای ۷ اردیبهشت تضادهایی را در جامعه به وجود آورد؛ باعث تقابل ایدئولوژی اسلام و کمونیست شد و با تجاوز ارتش سرخ این روند تسریع پیدا کرد که در نهایت منجر به شکل‌گیری مجاهدین برای پایان بخشیدن به این تجاوز و به دست گرفتن قدرت از سوی آن‌ها شد.</p> <p>ناکامی سران جهادی بر سر تشکیل یک دولت فراگیر و ملی، زیاده‌خواهی برخی احزاب سیاسی، عدم درایت سیاسی و فقدان نیروی انسانی متعهد و متخصص، افغانستان را وارد مرحله جدیدی کرد. بدین ترتیب روح آسایش و امنیت از جامعه رخت بریست و خلأ قدرتی به وجود آمد که طالبان با استفاده از آن پا به عرصه گذاشتند. طالبان در ۱۹۹۶ (۶ مهر ۱۳۷۵) کابل را تصرف و تأسیس نظام امارت اسلامی افغانستان را در کشور اعلام و ملا محمد عمر در قندهار خود را در یک مجلس دوهزار نفری امیرالمؤمنین اعلام کرد.</p>							<p>بیان مسئله</p>

ترکیب سیاسی طالبان بر ملی‌گرایی افراطی و تمرکزگرایی استوار است. در محور این حرکت، قوم پشتون و استخبارات پاکستان حضور دارد. مبانی فکری این گروه به لحاظ تاریخی متأثر از جریان‌های بنیادگرایی جهان اسلام به‌ویژه مدرسه دیوبندی و برخی سنت‌های قبیله‌ای است و عنصر قومیت جایگاه ویژه‌ای دارد. طالبان ارتباط مستحکمی با نیروهای افراطی منطقه‌ای و ملی به‌ویژه با القاعده داشته‌اند و استنکاف آن‌ها از تحویل دادن سران القاعده پس از وقوع حملات ۱۱ سپتامبر منجر به تشکیل ائتلاف بین‌المللی به رهبری آمریکا و حمله به افغانستان شد؛ لذا در سال ۲۰۰۱ به حکومت ۵ ساله طالبان پایان داده شد. با سقوط طالبان و برگزاری کنفرانس بن در آلمان، نظام جمهوری اسلامی افغانستان شکل گرفت و حامد کرزی به مدت سیزده سال (۱۳۸۰-۲۰۰۱) تا مهر (۱۳۹۳-۲۰۱۴) اداره کشور را در دست داشت. در این دوره تا حدی استقرار دموکراسی و نهادهای مدنی، توسعه مدارس و دانشگاه‌ها، شکل‌گیری مراکز فرهنگی، آزادی بیان و گسترش رسانه‌ها، تشکیل ارتش و سهم بودن همه اقوام در ساختار سیاسی کشور دیده می‌شود اما در عین حال کشور از تشتت قومی، بی‌ثباتی سیاسی، ناامنی، فساد اداری و مالی رنج می‌برد. باروی کار آمدن محمد اشرف غنی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ (۲۰۱۴-۲۰۲۱) و سیاست‌های اشتباه آن؛ به جای استفاده از چهره‌های ملی و متخصص و متعهد، به هم تباران خود در ساختارهای کلان دولتی و تصمیم‌گیری‌های سیاسی نقش بیشتری داد و سیاست‌های وی فاصله میان دولت و ملت را بیشتر کرد.

با توافق دوحه بین آمریکا و طالبان و قطعی شدن خروج نیروهای آمریکا و عدم همکاری شرکای بین‌المللی با دولت محمد اشرف غنی، طالبان بار دیگر موفق به تصرف نظامی مناطق مختلف افغانستان با توسل به زور یا مصالحه در برخی ولایات وارد کابل شدند و نظام امارت اسلامی را با رهبری ملا هیبت الله ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۰ (۱۵ اوت ۲۰۲۱) تأسیس کردند. نظر به قدرت‌یابی طالبان در دو مقطع مختلف زمانی، در این پژوهش با روش پژوهش تطبیقی به بررسی چگونگی به قدرت رسیدن طالبان در سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۲۱ پرداخته می‌شود.

روش پژوهش تطبیقی و نوع آن کاربردی است.

روش پژوهش

سؤال و فرضیه
تحقیق

سؤال اصلی

مشابهت و افتراق چگونگی به قدرت رسیدن طالبان در سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۲۱ در افغانستان و تأثیر آن بر نظام سیاسی این کشور چیست؟

سؤالات فرعی

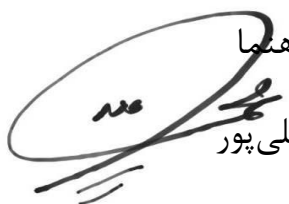
نظام سیاسی جمهوری اسلامی قبل از سال ۱۹۹۶ چگونه در افغانستان شکل گرفت؟

مشابهت و افتراق چگونگی به قدرت رسیدن طالبان از منظر عوامل داخلی در سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۲۱ و تأثیر آن بر نظام سیاسی این کشور چیست؟

فرضیه تحقیق

به قدرت رسیدن طالبان در سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۲۱ در افغانستان در بی‌ثباتی سیاسی داخلی اشتراک و در نحوه فعالیت ائتلاف بین‌المللی ضد تروریسم افتراق دارند.

<p>رشد پژوهش</p>	<p>در اولین اقدام، مطالعه مقدماتی در نیمسال دوم ۱۴۰۱ برای انتخاب موضوع آغاز شد و به مدت چندین ماه مطالعه اجمالی و تفصیلی منابع انجام شد تا پروپوزال تهیه گردد. با تأیید پروپوزال به تاریخ ۱۴۰۱/۷/۱۵ در گروه، فیش‌برداری از منابع، تنظیم و نگارش متن پایان‌نامه آغاز شد و مدت دو ترم را در بر گرفت. مطالب با کمک استاد راهنما، مکرراً اصلاح گردید و در نهایت با تأیید استاد راهنما و اخذ نظرات استاد مشاور به تاریخ ۱۴۰۲/۸/۱۵ دفاع انجام شد.</p>
<p>مهم‌ترین یافته‌ها</p>	<p>باتوجه به مطالب که مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت، می‌توان مهم‌ترین یافته این پژوهش را چنین بیان کرد: بررسی تطبیقی بین دو دوره طالبان نشان می‌دهد عوامل داخلی و خارجی در تشکیل و تحکیم قدرت طالبان نقش مهمی داشته‌اند؛ در سال ۱۹۹۶، عوامل داخلی مانند کودتاهای پی‌درپی، جنگ داخلی، تنش‌های قومی، منازعه احزاب سیاسی برای کسب قدرت بیشتر و در سال ۲۰۲۱ عوامل خارجی در قدرت‌گیری مجدد طالبان نقش اساسی داشته‌اند از جمله تغییر استراتژیک ایران، و پاکستان و تغییر رویکرد آمریکا و کشورهای عضو ناتو نسبت به طالبان و انعقاد معاهده صلح که به طالبان مشروعیت بین‌المللی بخشید و باعث کاهش حیثیت سیاسی دولت جمهوری شد. با در نظر گرفتن مسائلی که در این پایان‌نامه مورد بررسی قرار گرفت، می‌توان افتراقات و اشتراکات قدرت‌گیری طالبان را در دو دوره زمانی به صورت ذیل بیان کرد: در هر دو دوره، طالبان به‌عنوان یک گروه اسلامی مخالف سیاست‌ها و ایدئولوژی‌های دولت موجود قدرت می‌گیرند. در هر دو دوره، طالبان سعی دارند قوانین سخت اسلامی را اجرا کنند و قدرت خود را بر اساس تفسیر خاصی از اسلام برپا دارند.</p> <p>در سال ۱۹۹۶، طالبان به سرعت قدرت را در افغانستان به دست گرفتند و با استفاده از نیروهای مسلح و برخی قوانین شرعی، کنترل بسیاری از مناطق را به دست آوردند و دولت امارت اسلامی افغانستان را برقرار کردند. در این دوره، طالبان با سیاست‌های سخت‌گیرانه‌ای مانند ممنوعیت تحصیل دختران و اجبار پوشش سنتی برای زنان، بسیاری از حقوق شهروندی را محدود کردند اما در سال ۲۰۲۱، پس از حدود ۲۰ سال مبارزه و به صورت تدریجی و با خروج نیروهای بین‌المللی و با هماهنگی برخی عناصر قومیتی، نظامی و سیاسی، در حمله به شهرها و استراتژیک بودن مناطق کشور پیشروی کردند و در نهایت دولت را برانداختند.</p> <p>تفاوت اصلی در قدرت‌گیری طالبان در این دوره خروج نظامیان آمریکا از افغانستان است که منجر به تضعیف روحیه نظام گردید، هم‌این‌که نیروهای افغانی چون توسط آمریکا آموزش دیده بودند، با خالی دیدن پشتوانه خود، روحیه مقابله کافی و قدرت مبارزه را از دست دادند. همچنین، در دولت قبلی یعنی در سال‌های ۱۹۹۶، طالبان فقط بخشی از کشور را کنترل می‌کردند، اما در سال ۲۰۲۱، طالبان توانستند بیشترین نیرو و سلطه را در سراسر افغانستان به دست آورند. در سال ۱۹۹۶، ناتو حضور نظامی در مقابل طالبان نداشت و اعضای ائتلاف عمدتاً کشورهای همسایه و منطقه بودند. همکاری‌های ائتلاف بر اساس حمایت‌های اقتصادی و لجستیکی صورت می‌گرفت؛ اما در سال ۲۰۲۱، ناتو و سایر کشورهای عضو ائتلاف، حضور نظامی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و امنیتی داشتند. در دوره ۱۹۹۶، اعضای ناتو دچار شکاف‌ها و ناهماهنگی‌ها بودند و تلاش‌های نظامی متمرکزی نداشتند؛ اما در دوره ۲۰۲۱، توافق‌نامه صلح بین آمریکا و طالبان تأثیرگذار بود و عواملی مانند تغییر نگرش آمریکا و افزایش تلفات جنگ نقش مهمی در پیروزی طالبان داشت.</p>

تأیید استاد راهنما

 فریده محمدعلی پور